

Naročnina mesečno
25 Din, za izuzem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja co-
loletno 96 Din, za
izuzemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

SLOVENECE

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 3056

Izhaja vsak dan s jutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Ček račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate
Sarajevo št. 7563
Zagreb št. 59.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

† France Grafenauer

Iz Most pri Brdu na Zilji je prišla žalostna vest, da je po dolgi telesni in še daljši srčni bolezni umrl izmučeni voditelj koroških Slovencev France Grafenauer, star 75 let. Dolgo, svetlo poglavje v zgodovini Slovencev na Koroškem je s tem končano in zapečateno, pisati se pa bo začelo novo, ki mu nikdo ne ve konca in ki mu nihče ne bo dal pečata svoje osebnosti, kot ga je dal Grafenauer razdobju tridesetih let, ko je od l. 1888. pa do prevrata l. 1917., ko se je vračal iz zaporov v Müllersdorfu, stal kot simbol slovenske skupnosti in slovenske odpornosti na čelu obrambnega boja na severni slovenski meji, ob katero so butali valovi germanstva.

Sin malega kmeta, bajtarja v pravem pomenu besede, doma iz tiste Zilje, ki je darovala slovenski kulturi toliko dragocenih tvorcev ob zori njenega vstajanja, ki je darovala slovenski narodni pesmi najmekkejšo srčno milino, slovenski narodni noši tako bujno, pristno narodno fantazijo, slovenskemu jeziku najbolj zvonko narečje in slovenski politiki prva, široka obzorja. Iz Zilje, ki nam je še danes, ko nas ločijo od nje ne samo strmine Karavank, ampak stene državnih mej, ostala kot simbol slovenske lepote, ki spi kot začarana kraljčina svoje spanje, dokler da ne bo prišel poljub svobode, ki jo bo zdrnil, ta slovenski biser, k novemu življenju.

L. 1888. že, ko so po danes na svojo slovenstvo ponosnih kraji Slovencev še nemškutariji, je padla na Grafenauerjev revni dom šiba nemškega preganjanja. Njegov oče je moral zaradi veleizdaje in razaljenja avstrijskega cesarja v temne zapore. Takrat je bil France star že 28 let in takrat tudi se je odločil, da bo šel med slovenske bojevnike, da odnesejo iz dežele tiste tujce, ki se je hočelo polastiti pod zaščito veleizdajniških procesov. Šel je med nje, kmetijski fant, kot je bil in kot je želel ostati, priprosti in skromen, podoben tistim priprostim gorjancem, ki jim višine in strmine pod njimi glaj nikoli ne znečajo. Šel je kot Ziljan, ves prežet ljubezni do slovenske pesmi in ves prenapolnjen tistega segavega optimizma in nedolžnega veselja, ki navdaja narod, ki se ne zbira po gostilnah, ampak pod slovensko lipo k slovenskemu raju in k slovenskemu petju. Kot sin političnega kaznovanca, ki mora nadaljevati tradicije svoje družine in svoje male domovine. Takšen je bil, ko je nastopil pot slovenskega voditelja. Po tridesetih letih je imel zadoščenje, da je njegovo ime postalo izraz cele dobe in program za svoj narodni obstoj se borečega ljudstva.

S težavo bomo mogli naštetj njegove zasluge na isti način, kot jih naštevamo pri drugih odličnikih. Napisal ni nobene knjige, nobenih razprav po revijah, nobenih člankov po časopisu. Nobeno pisano delo ne bo ostalo za tem možem, ki je s četrto ljudsko šolo končal svoje uradno šolanje. Tudi njegovi govori v koroškem deželnem zboru, ki mu je pripadal od l. 1897. dalje, ali v državnem zboru, kjer je zastopal koroške Slovence od l. 1907. naprej, niso bili kakšna razodetja, saj jih je večinoma govoril v slovenski. Država ga ni obiskovala z nobenimi častmi, ne z redi, ne s častnimi nazivi, ne z denarnimi nagradami. A vendar je njegovo ime polnilo prosvetne dvorane in politične shode in samo vest, da se nahaja nekje v bližini, je zadostovala, da je med slovenskim ljudstvom vztrpetalo srce drhtenja in pričakovanja. A vendar je na zborovanjih njegova domača, nenalispana, s šalami, ki se jim smeji nepokvarjeno kmetijsko ljudstvo pod upe, prepletena beseda vžgala najbolj čista navdušenja in človeka zgrabila na dnu srca, da se je ni mogel več otresti. A vendar je njegovo povelje, izrečeno z mehkim zilijskim naglasom, ki ga je spremljal topel pogled kristalnočistih oči, šlo kot grom po deželi in so se mu klonili radi in brez odpora vsi, ki jim je slovenska stvar na Koroškem prirastla na srce. A vendar je njegovo ime dvignilo narodni ponos koroških Slovencev tako visoko, kot še nikoli, dvignilo posebno mladino in v kali zadušilo ta pogubni čut strahu, da smo manjvredni narod, ki nas pri vsem našem kulturnem in političnem delu tako tepe.

Nemci so se tega priprostega kmeta, ki je v prostem času gradil orgle in si ob njih prepeval narodne pesmi, bali. Zakaj, tega niso aiti sami znali izraziti. Bala se se ga oblasti in so se mu izogibale, kjer so le mogle. Ne zato, ker je bil poslanec, ampak ker so čutili, da je samo zunanji izraz neupogljivje volje slovenskega naroda. Sovražile so ga, ker jim s svojim nepoporečnim krščanskim življenjem ni nikdar nudi niti najmanjših priložnosti, da bi mogle njegov ugled zrušiti. Ker je postal simbol narodnega odpora krščanskega ljudstva, ki se je zavedlo svojih narodnih pravic in pokazalo tudi dobro voljo, da jih brani.

Ni čuda, da se je vse to sovraštvo zgrnilo nad njim, ko je izbruhnila svetovna vojna, in ko je nastopila prilika, da se zakonitim potom teptajo tudi božja in naravna prava. Februarja 1916 je prišel pred nagli sod in Bog sam ve kakšnim posredovanjem se mora ta človek, ki na visokih mestih nikoli ni iskal prijateljev, zahvaliti, da si je rešil življenje in bil kaznovan samo s petletno težko ječo, ki jo je šel odslužiti, kot se je izrazil sam, v Müllersdorfu pri Dunaju, kjer so sedeli še mnogi drugi narodni bojevniki iz Češke in Slovaške, leča ga ni zlomila. Pri prevratu je bil zopet med ljudstvom in zopet je šlo njegovo ime kot čarobno geslo po vsej deželi. Tisti, ki bodo pisali zgodovino koroškega plebiscita in bodo hoteli biti resnični, bodo zapisali, da se je takrat temu možu, ki je bil 30 let simbol slovenskega tvornega dela, zgodila krivica, ko so ga potisnili na stran, ker so se hoteli uveljaviti drugi ljudje in so v svojem častihlepu zagreblili tudi koroške Slovence. To je Grafenauerja bolj zlomilo, kot dunajske ječe. S plebiscitom so nesli k pogrebu ne 30-letno politično delo tega voditelja, saj njemu na tem ni bilo mar, ampak koroške Slovence, ki jih je on zdrnil, zbral, pomladil in jim dal

Nov kulturni boj v Nemčiji

Friburški nadškof obtožuje...

Strašna slika o preganjanju katoličanov, kat. organizacij in nasilnem širjenju poganstva

Nadškof friburški dr. Gröber, ki je svoje dni postal znan tudi izven nemške države zaradi svojega dobrohotnega zadržanja do narodno-soc. režima in je član tudi škofijskega odbora, ki razpravlja z vlado o praktični aplikaciji konkordata, je te dni poslal svojim škofljanom pastirsko pismo, ki jasno kaže, čemu vsemu so nemški katoličani v našem času izpostavljeni. V naslednjem podajamo nekaj značilnih odlaskov iz nadškofovega pisma:

»Obžalujemo, da mnogi spisi, ki očitno kažejo sovražno mišljenje do katoliške cerkve, niso dobili samo neke vrste uradnega značaja, ampak se sili tudi verne katoličane, da se po njih ravna.

Obžalujemo, da se preprečuje in absolutno prepoveduje objavljanje in razširjanje spisov, ki na jasen in objektivni način ter s popolnoma znanstvenimi pripomočki zavračajo sovražne napade proti Cerkvi.

Obžalujemo, da se z vsemi silami poskuša ovirati in da se tudi popolnoma preprečuje krščanska pravica Cerkve do mladine in do šolstva, in da imajo prosto pot ona prizadevanja, ki hočejo mladino odvračati od katoliške cerkve.

Obžalujemo, da so osumničeni tudi čisto verski in cerkveni problemi, kakor na primer katoliška akcija, ki povsod drugod more brez zadruška izpolnjevati svoje za družbo koristno delo.

Obžalujemo, da se izrabljajo gotove krilatice, kakor na primer fraze o političnem katolicizmu, ki ga v resnici nikjer ni in da se ta sumničenja uporabljajo kot bojno sredstvo proti katol. veri.

Obžalujemo, da se z vsemi sredstvi skuša omejiti vpliv vere na javno življenje in da se hoče Cerkev potisniti izključno na delokrog cerkvenega bogocastja, ko so nam prepovedane ver-

ske manifestacije izven cerkvenih poslopj, kakor na primer procesije, romarski shodi in celo katoliške organizacije kot take. Vse to ni samo proti določilom konkordata, ampak je nasprotno tudi sami religiji, značaju Cerkve, zgodovini našega naroda in osebni svobodi poedinea.

Mučno nam je, da moramo ugotoviti, da kljub 4 čl. konkordata niti katoliški školje v izvrševanju svoje nadpastirske službe ne morejo svobodno govoriti ali pisati, hoditi v lastno obrambo, bodisi v obrambo Cerkve in krščanstva proti napadom na vero in Boga. Ako školje kljub temu poskušajo izpolnjevati svojo dolžnost, se izpostavljajo nevarnosti, da bodo njihovi pastirski listi zaplenjeni, ali da bo zabranjeno vernikom, da jih čitajo in še več: v nevarnosti so, da bodo morali v ječe, ali pa da jih bo vlada kaznovala z denarnimi kaznimi na podlagi kulturnobojnih zakonov, dasi po sprejetju konkordata niso več v veljavi.

Obžalujemo, da so mnoge obveznosti, ki jih je nemška vlada sprejela s konkordatom, ostale mrtva črka, tako na primer možnost, da bi drž. mladina na svoje verske praznike in ob nedeljah mogla izpolniti svoje verske dolžnosti.

Obžalujemo, da je nemška katoliška mladina prisiljena sodelovati v stvarih, ki niso v skladu z njenim verskim prepričanjem in z njihovimi moralnimi obveznostmi.

Obžalujemo, da se proti jasnemu besedilu konkordata vodi odkrit boj proti eksistenci in gibanju katoliških mladinskih organizacij, katerih premoženje je bilo konfiscirano. Katoliške mladinske organizacije nimajo nikake možnosti, da bi se pritožile in da bi našle pravico, ker so se njihovega premoženja in njihovih lokalov polastile nasprotno organizacije.

Smatramo, da je v popolnem nasprotju s svobodo, ki je Cerkvi zagotovljena v konkordatu dejstvo, da je krščanska karitas izrinjena iz vseh javnih ustanov, da so prepovedane vse dobrodelne zbirke v imenu Cerkve in da je skratka sleherna katoliška karitas sploh onemogočena.

Končno smatramo, da ni v skladu ne s konkordatom, ne s svobodo človekove osebnosti, ako so prepovedane vse manifestacije krščanske miselnosti v dnevnem tisku, pa čeprav nimajo niti najmanj namena obravnavati politično strankarske probleme. Bojimo se, da sedanje stanje ne prinaša koristi ne tisku, ne nemški civilizaciji, ne spoštovanju sveta do našega naroda, ker je onemogočeno posvečati nemškega duha vprašanjem, ki visoko in daleč presegajo naše trenutne probleme. Zlasti obžalujemo, da ne prenehajo neprestani napadi tiska na krščanstvo in katolicizem in da je hkratu nam vzeta vsaka možnost, da bi se branili in smoto popravili.

Obžalujemo, da niso sprejeti uradniki in službo in da se jih odpušča iz služb zaradi njihovega katoliškega prepričanja, ker nočejo delati nasilja svojemu prepričanju. Posebno moramo obžalovati, da se take pogumne katoličane od uradnih strani žigos kot izdajalec države in kot velike škodljivce naše narodne skupnosti.

Nam katoličanom se očit, da govorimo o kulturnem boju in da širimo v inozemstvu alarmantne vesti. Toda naj rečemo karkoli, nemogoče je, ako se branimo proti nasiljem, ki se nam gode v domovini, da ne bi inozemstvo dobilo vtisa o nevoljnim verskem stanju v Nemčiji in da ne bi imela vtisa, da smo v resnici sredi kulturnega boja.

V imenu pakta Zveze narodov...

Tako si delijo Abesinijo...

V Ženevi so objavili vsebino pariškega načrta, ki je mnogo hujši kot vse dosedanje domneve

Ženeva, 13. dec. a. Vzdušje v Ženevi je bilo danes še bolj napeto kot včeraj. Akciji malih držav proti pariškemu sporazumu so se pridružili odmevi iz vsega sveta, ker vse javno mnenje odpira liste, ki branijo z vsemi silami načela pakta Zveze narodov. Kadar pa so različna mnenja postavljena na tako ostre načelne ostrine, tedaj je delo diplomatov, teh večnih relativistov, zelo oteženo. Zastavo diplomacije sta vztrajno vse dan branila Eden in Laval, toda zvečer sta vendarle omagala in spustila največjo karto iz svojih rok: objavila sta pariški sporazum, preden je Mussolini dal svoj odgovor.

Abesinski odgovor: Ne!

Dogodki pa so se danes razvijali v sledeči smeri: Zgodaj jutraj je prišel odgovor abesinskega cesarja na pariške predloge. Abesinski cesar odklanja pariški sporazum v celoti in zahteva, da se skliče takoj skupščina Zveze narodov, ki naj ugotovi, v katerih členih je pariški sporazum kršil celo pakt Zveze narodov. To je bil prvi hud udarec in zadrega se je kmalu opazila, ko sta obe zainteresirani uradni agenciji Reuter in Havas podali različne interpellacije negusovega odgovora. Reuter pravi, da je neguš odbil. Havas pa trdi, da je neguš sicer odbil, ni pa povedal, da se ne bi hotel še nadalje pogajati. Igra je postajala zmeraj bolj zanimiva in nasprotje med Francijo in Anglijo je zopet postalo očitno. Glavno tajništvo Zveze narodov je nato to zadrego razvzrojalo v tej smeri, da sestane skupščina Zveze narodov ni nujen, ker bo itak Svet Zveze narodov razpravljati o zadevi 18. decembra letos. Skupščina bi bilo tudi težko sklicati, ker ima dr. Beneš v Pragi take težave, da bi težko prišel predsedovati skupščini ZN. Ostale članice Zveze narodov niso vztrajale pri zahtevi po skupščini Zveze narodov, pač pa je bilo kmalu nato objavljeno, da pridejo na sejo Sveta Zveze narodov znani kanoni ženevskega pravorečja: Litvinov, Titulescu, Ruždi Aras in pa Beck, torej vsi, ki morajo posebno paziti na čistost ženevske pravice.

Akademiki demonstrirajo

Medtem pa si je Ženevska akademska mladina tudi privoščila svoje na račun velikih punktatorjev sodobne diplomacije. Zbrala se jih je večja skupina na Wilsonovem nabrežju pred Zvezo narodov in šla demonstrirati najprej pred hotel »Beau Rivage«, kjer je sedež angleške delegacije, in pa pred hotel »Des Bergues«, kjer je sedež francoske delegacije. Na čelu spreveda so nosili velikansko rjuho, na kateri je bil naslikan sod petroleja, na njem pa sedita debelušni John Bull in slaki Uncle Sam. Oba trdno sedita na sodu in odganjata let-

tvornega duha, da so sedaj še bolj nesrečni, ko morajo umreti.

Grafenauerjevo ime bo ostalo. Za kogar se je naš dobri slovenski rod navadil moliti pri svojih običajnih večernih molitvah, ta bo ostal zapisan v njegovi duši. Grafenauer je to odklikovanje doživel in to mu bo tudi jamstvo, da bo ostal klicar njegove narodne zavesti tudi sedaj, ko po težkem trpljenju in po bridkih razočaranjih odhaja po plačilo za svojo zvestobo Bogu in narodu.

kojne Evropejce, ki hočejo imeti petrolej. Nad sodom pa piše: »Proč z vojno! Proč s sankcijami!«

Laval podlegel Angležem

Medtem pa so se začele razvijati še vzporedne intrige. Med angleškimi časnikarji se je začelo podudarjati, da je Laval na pariškem sestanku pri-

Zveza narodov objavlja

Besedilo pariškega načrta

Ženeva, 13. dec. A.A. Francosko-angleški predlog za ureditev italijansko-abesinskega spora so izročili glavnemu tajniku Zveze narodov z naslednjim spremnim pismom:

Lavalovo pismo

Gospod glavni tajnik! Po neuspehu Zveze narodov za mirno ureditev italijansko-abesinskega spora, so opetovano izrazili željo tako v svetu kakor v skupščini Zveze narodov, naj bi se ta spor čimprej uredil s prijateljskim sporazumom. Angleška in francoska vlada sta sporazumno iskali osnovo take rešitve in sta na podlagi dela petlanskega odbora naročili dne 10. decembra svojim zastopnikom v Rimu in Addis Abebi, naj stavijo vladama Italije in Abesinije v tem oziru neke predloge. V prilogi vam dostavljamo besedilo teh predlogov. Hvaležni vam bi bili, če jih izročite članom sveta. Na enak način vam bomo izročili tudi odgovore prizadete vlade, kakor hitro jih bomo dobili.

Izvolite sprejeti, g. glavni tajnik, izraze našega posebnega spoštovanja. — Laval, L. r., Eden, L. r.

V samem predlogu pravita angleška in francoska vlada, da sta sklenili priporočiti abesinski vlad, naj pristane na naslednjo zamenjavo ozemlja z Italijo.

Izmenjava ozemelj

1. Abesinija odstopi Italiji vzhodni del Tigreja s tem, da tvori reka Geva približno južno mejo odstopljenega ozemlja, zapadno mejo pa črta, ki teče s severa na jug med Aksumom, ki pripada Abesiniji, in Aduo, ki jo dobi Italija.

2. Preureditev meje med danakilsko pokrajino in Eritrejo s tem, da dobi Abesinija južno od Avše del eritrejskega ozemlja, po katerem pripade Abesiniji izhod na morje na način, ki bo kasneje urejen.

3. Preureditev meje med Ogadenom in Somalijsko s tem, da teče nova meja od tromeje med Abesinijo, angleško kolonijo Kenijo in italijansko Somalijsko in nato čez reko Sibel pri Dolu. Gorahai bi ostal vzhodno od te meje, ki bi nato presekala mejo angleške Somalijske v 45. meridianu. Pravice posameznih plemen angleške Somalijske glede pašnje in izkoriščanja izvirkov na ozemlju, ki pripade Italiji po tem predlogu, ostane v veljavi.

4. Abesinija dobi suvereno pravico nad izbodo na morje in sicer z odstopom italijanskega pristanišča A s a b in ozemlja, ki se razteza severno od francoske Somalijske.

5. Francoska in angleška vlada bosta skrbeli za to, da dobita od abesinske vlade vsa potrebna jam-

stal na to, da bo Francija priskočila Angliji na pomoč z vsem svojim brodom v Sredozemskem morju. Laval pa tega ni hotel obvezno obljubiti prej, preden ne izrpa vseh možnosti, da doseže od Mussolinija pristane na mirovna pogajanja. Laval je še do zadnjega trenutka mislil, da bo Mussolini odgovoril z jasnimi: da! do 4 popoldne. Toda tudi iz Rima je kmalu nato prispela vest, da ni pričakovati v doglednem času italijanskega odgovora, in Jules Sauerwein poroča v Paris Soiruc, da je možno, da Mussolini odgovori šele čez 14 dni. V najboljšem slučaju bo Mussolini odgovoril na seji velikega fašističnega sveta, ki bo v Rimu 18. decembra letos.

Položaj francoske in angleške delegacije je s tem postajal zmeraj težji. Vsa odgovornost za politiko Zveze narodov je ležala na ramah Lavalu in Edenu; da se tega otreseta, sta nenadoma sporočila, da bosta ob 19 zvečer objavila besedilo pariškega sporazuma.

Vsa južna Abesinija kolonizacijsko ozemlje Italije

Drugi del predloga govori o posebnem ozemlju za italijansko gospodarsko delovanje in naseljevanje Italijanov. Ta del predloga pravi: Vladi Velike Britanije in Francije bosta uporabili ves svoj vpliv tako v Addis Abebi kakor tudi v Ženevi, da pridobita cesarja Abesinije in soglasje Zveze narodov glede ustanovitve posebnih cone v južni Abesiniji za gospodarski napredek in naseljevanje, ki bi bila prepričana Italiji.

Meje tega ozemlja bi bile naslednje: na vzhodu popravljena meja med Abesinijo in italijansko Somalijsko, na severu 8. vzporednik, na zapadu 35. poldnevnik, na jugu meja med Abesinijo in britansko Kenjo. V tej coni, ki bi ostala še dalje sestavni del Abesinije, bi Italija uživala izjemne gospodarske pravice. Izvajala bi jih lahko po posebni družbi ali drugi podobni ustanovi. Ta ustanova bi priznala tudi že ustanovljene pravice domačinov ali tujcev, nadalje lastništvo do skupne zemlje ter pravico izkoriščanja rudnikov, gozdov itd. Družba bi se morala obvezati, da pospeši gospodarski napredek teh krajev in da določi del svojih dohodkov za splošne socialne potrebe domačega prebivalstva. Na tem ozemlju bi abesinska državna uprava še nadalje delovala v imenu abesinskega cesarja. Upravni aparat bi bil urejen po posebnem načrtu Zveze narodov. Italija bi imela v tej upravi premoč, vendar ne bi izključila sodelovanja drugih. Za državno oblast v teh krajih bi bil pristojen poseben dostojanstvenik, ki bi ga v to svrhu imenovala pri osrednji abesinski vladi. Ta dostojanstvenik, dodeljen abesinski vladi, bi lahko postal tudi italijanski državljani in bi bil na razpolago abesinske-mu cesarju kot strokovni svetovalec in poseben odposlanec Zveze narodov. Ta svetovalec ne bi mogel postati državljani drugih držav, ki mejijo na Abesinijo. Pri podpori, ki bi jo Zveza narodov izkazala Abesiniji glede preureditve državne uprave tako v prestolici kakor v posebnih coni, pa je eden izmed ciljev ta, da ta preureditev zaščiti italijanske državljane in zavaruje razvoj njihovih podjetij. Angleška in francoska vlada se bosta drage volje zavzeli za to, da se pri tej organizaciji popolnoma zavarujejo interesi Italije. Podrobnosti te preureditve bodo določene kasneje.

Dunajska vremenska napoved: Mrzlo, protožno oblačno, aneg.

== Z abesinskih bojišč ==

Italijansko uradno poročilo št. 70

Rim, 13. dec. AA. Agencija Stefani poroča: Poročilo z bojišč št. 70 se glasi: Maršal Badoglio poroča, da ni na nobeni fronti nikake spremembe položaja.

Pred bitko na jugu

Dolo, 13. dec. b. Inozemski vojni dopisniki poročajo, da je pričakovati v kratkem strašno bitko na južnem bojišču, kjer se je Abesincem posrečilo nagromaditi armado 150.000 dobro oboroženih vojakov. Te vesti so prinesli italijanski piloti, ki so se vrnili z oglednih poletov okrog reke Juba, ki izvira v Etiopiji in se prehajajoč čez italijansko Somalijo izliva v Rdeče morje. Italijanski letalci so sporočili svojemu poveljstvu, da se jim je posrečilo odkriti številne oddelke rasa Deste in da računajo, da znaša njegova armada kakih 150.000 mož.

Addis Abeba, 13. dec. b. Čuje se, da je večer abesinski verski poglavar dejal, da je sedanji angleško-francoski mirovni predlog prišel od samega Boga. Z druge strani pa se trdi, da je popolnoma drugačnega mnenja cesar Haile Selasije, ki je dal večer izjavo dopisniku agencije Havas, da bo ta predlog odklonil. Pri tej priliki je tudi energično dejal: Prisiljeni smo, da branimo svojo rodno grudo, ki nam jo hoče vzeti Italijani, in nikdar se

ne bomo svojevoljno podvrgli sili ter nagradili našega sovražnika.

Odpor Abesincev proti „mirovni“ ponudbam

Džibuti, 13. dec. b. Po vestih iz Addis Abebe bi imel negus priti danes z letalom iz Desaja v glavno mesto Abesinije, da tam prouči s svojimi svetovalci francosko-britanski posredovalni predlog. Vest o sporazumu med Francijo in Veliko Britanijo je povzročila v Addis Abebi veliko vznemirjenje in strah, ker se je narod pričel zavedati, da se zna sedanja vojna radi italijanskih in francoskih intrig končati na račun Abesinije in njene teritorialne integralnosti. Politični krogi se celo bojijo, da bi Italija v nadaljnjih pogajanjih se bolj razširila klavzule in dosegla še več. Nihče v Addis Abebi ne verjame, da bi mogel cesar pristati na tak kompromis, pa tudi če bi veljal samo kot temelj za pogajanja. Posebno nevaren položaj je zaradi dovoljenja, da smejo Italijani v južnih plodnih krajih naseljevati svoje ljudi. Izključeno je, da bi plemenski guvernerji in rasi na jugu kdaj kaj takega dovolili in če bi cesar pristal na take odstopke, potem se lahko pričakuje najhujša usajta proti cesarju v vsej južni Abesiniji. Poleg tega pa bi ljudstvo južne Abesinije ubilo vsakega tujca, ki bi se hotel tam naseliti, ker si ne bodo dali vzeti svoje zemlje po tujcu.

Kje je odškodnina za izpad našega uvoza v Italijo

Naša trgovinska delegacija se pogaja v Londonu, Parizu in Madridu

Pariz, 13. decembra. AA. Jugoslovanska trgovinska delegacija, ki se mudi v Parizu, kjer se pogaja za kompenzacije v svrhu zavarovanja jugoslovanskega izvoza, ker je bil oškodovan zaradi izvajanja sankcij, bo v kratkem zaključila svoje delo. Iz Londona je prispel v Pariz poseben jugoslovanski delegat, ki je bil z enako misijo poslan v Anglijo. Po njegovem referatu so londonski merodajni krogi pokazali mnogo razumevanja za jugoslovanske zahteve, ki se oslanjajo na zenevske sklepe.

Cim delegacija dovrši svoje delo v Parizu, odpotuje v Madrid, da prične tudi tam pogajanja v smislu zahtev jugoslovanskih gospodarskih krogov, ki so se v mnogih svojih vlogah izrazili za čim tesnejše trgovinske zveze s Španijo. Pariška delegacija razpolaga z obilnim materijalom, med drugim tudi s predlogi, ki so bili sprejeti na znani konferenci odbora lesne industrije, ki se je vršila v ministrstvu za gospodarske in rudnike v Belgradu, dalje z zahtevami gospodarskih krogov, ki se jih izrazili na konferenci zagrebske trgovinsko-industrijske zbornice, in z rezultati velike gospodarske konference, ki se je vršila 25. novembra v Belgradu pod vodstvom ministra za trgovino in industrijo dr. Milana Vrbanića.

V Londonu in Parizu so delegati podrobno obravnavali pike gospodarskih sankcij za Jugoslavijo.

V celoti je znašal izvoz iz Jugoslavije v Italijo leta 1932. 700 milijonov Din, leta 1933. 725 milijonov, leta 1934. pa 800 milijonov Din. Če bi mogla Jugoslavija 50 odstotkov tega izvoza plasirati na drugih tržiščih, bi pomenilo to za njo dober rezultat. Poleg finančnih momentov, igrajo v Jugoslaviji pri reševanju teh problemov veliko vlogo tudi socialni razlogi. Sprčo izvajanja sankcij bi ostalo veliko

številko delavcev, zlasti tesarjev v pasivnih krajih brez dela in zaslužka.

Med tem ko se pričakuje meritorne odločitve v Londonu in Parizu, ne gre, da se ne bi upoštevale težave, ki jih imajo z uvoznimi vprašanji tako v Londonu kakor v Parizu. Zato se prizadeva krogi nadejajo, da se bodo v svrhu zavarovanja jugoslovanskih izvoznih interesov izdale še druge odredbe, tako glede razširjenja zunanje trgovinske službe kakor eventualno tudi za preorientacijo naše zunanje trgovinske politike.

Kakor znano sta od vseh držav le Jugoslavija in Albanija ohranili liberalistični sistem, po katerem je uvoz v obe državi brez omejitev in kompenzacij popolnoma svoboden. Neki krogi so mnenja, da bi doseženi izvoz iz Italije lahko služil kot kompenzacija za one države, ki bi pričele v večji meri uvažati jugoslovansko blago. Kot prvi pogoj za ureditev tega velikega vprašanja o nadaljnji usodi jugoslovanskega uvoza pa je potrebna solidna uprava.

Za izvoz našega gradbenega lesa prihajajo v poštev predvsem Španija, Francija, Alžir, Egipt in Palestina, za izvoz perutnine Nemčija, Švica in Avstrija, za govedo in tele, Avstrija, Grčija in Egipt, za nepredelane kože Madžarska, Nemčija, Grčija, Francija in Rumunija, za sveže meso Anglija, Avstralija, Švica, Nemčija, Češkoslovaška in Grčija, za jaja pa Avstrija, Češkoslovaška, Nemčija, Švica, Francija in Madžarska. Kakor je iz tega razvidno, skušajo prizadezi krogi izrabiti vse možnosti, ki prihajajo v poštev, za zavarovanje jugoslovanskega izvoza in tudi za primer, da bi merodajni faktorji v Londonu in Parizu ne mogli izpolniti svojih zenevskih obljub. Ni dvoma, da se bo ta akcija v interesu našega izvoza nadaljevala v Belgradu, čim pariška delegacija zaključi svoje delo.

Beneš ali Malypetr

Borba za nasledstvo Masaryka

Praga, 13. dec. SE. Pogajanja za nasledstvo predsednika Masaryka trajajo med strankami še vedno dalje. Javnost je sedaj kolikor toliko poučena o težavah položaja, ki je nastal, ko je predsednik Masaryk po imenovanju dr. Hodže za predsednika vlade izrazil željo, da bi šel rad v pokoj in da bi zele priporočiti, če bi za njegovega naslednika imenovali zunanega ministra dr. Beneša. Pogajanja med strankami so se takoj začela. Levičarske stranke so menile, da bi lahko zagovarjale kandidaturu dr. Beneša, ki je v znamenitem govoru pred senatom tako rekoč dal program svojega delovanja kot predsednik republike. Toda temu prvotnemu razpoloženju so se uprle nekatere desničarske skupine, ki so potisnile ime dr. Kramara v ospredje ter tako demonstrirale proti Benešu, ki je želel, da bi njegova kandidatura enodolna. Za desničarji so začeli dvomiti tudi agrarji sami, ki so postajali od dne do dne bolj nasproti dr. Benešu. Agrarna stranka je končno stavila precizne pogoje, med njimi tudi tega, da hoče imeti zunanje ministrstvo pod svojo kontrolo. Dr. Beneš pa se je izrazil, da bi kot predsednik republike hotel imeti isti vpliv na zunanjo politiko, kot je ima danes Masaryk. Agrarji so rekli, da tega mnenja oni niso. Da, med njimi so vstali celo glasovi, da naj bo kandidat agrarjev sedanji predsednik parlamenta Malypetr. Ker Beneš ne bi sprejel kandidature, če je ne podpira brez

izjeme vsa sedanja vladna koalicija, je postalo jasno, da bo bojno glasovanje postalo neizbežno in da je veliko vprašanje, kdo bo Masarykov naslednik kot bodoči predsednik češkoslovske republike.

Masaryk odstopi danes

Praga, 13. dec. b. Venkov poroča, da bo v soboto dopoldne v navzočnosti obeh zbornic ter najvišjih predstavnikov oblasti odstopil s svojega mesta državnega predsednika Tomaž G. Masaryk ter bo o njegovem odstopu pri tej priliki sestavljen uradni zapisnik, ki bo sporočen vsej javnosti. Po drugih informacijah se bo izvolitev novega predsednika češkoslovske republike izvršila na poznejše v sredo ali četrtek, če ne bo kakih večjih ovir. Toda čuje se, da je pričelo v zadnjem času zelo naraščati nerazpoloženje proti izvolitvi dr. Beneša, ki da ni dovolj demokratičen. Pričakuje se, da bo dr. Beneš izvoljen za predsednika republike šele pri ožjih volitvah. Notranja politična kriza se je vsled kandidature državnega predsednika pričela vse bolj stopnjevati. Cimboli se bliža dan volitev, tembolj je ogrožen položaj dr. Beneša. Tisk molči, ker ne sme podkopavati zunanje-političnega položaja dr. Beneša, ki ima za češkoslovske republiko vseeno velike zasluge.

Slava kraljevskega doma

Belgrad, 13. dec. m. Na današnje krstno slavo naše vladarske hiše so se ves dan tukajšnje meščanstvo vpisovalo v dvorske knjige v maršalatu dvora ter na ta način čestitalo krstno slavo vladarski hiši. Člani kraljeve vlade so se vpisali v dvorno knjigo v prvih dopoldanskih urah.

Belgrad, 13. dec. Danes, na dan slave kraljevskega doma, je bila služba božja v dvorni kapeli na Dedinju ob 10.30. Rezanja slavskega kolača ob 11.45 so prisostvovali kralj, kraljica Marija, kraljevič Tomislav in Andrej, knez namestnik in knežinja Olga, knez Nikolaj in civilni in vojaški dom. Svečani obred rezanja slavskega kolača je izvršil dvorni prota s kraljem, kraljico Marijo, knezom namestnikom ter redovom kraljevske garde Srećkom Djosovićem.

Konec konference školov

Zagreb, 13. dec. b. Danes so se končala posvetovanja izvršilnega odbora katoliškega episkopata kraljevine Jugoslavije, Marihorški škof dr. Tomazić je zapustil Zagreb že večer. O poteku konference ni bilo izdano nobeno obvestilo za javnost. Razen šolskega zakonika in internih organizacijskih vprašanj se je na seji razpravljalo tudi o konkordatu ter je bilo sklenjeno, da je treba pospešiti čimprejšnjo ratifikacijo konkordata. O drugi informaciji pa škofje sploh niso razpravljali o tem vprašanju, ker smatrajo, da ga je treba rešiti direktno med Vatikanom in našo državo in da ratifikacija konkordata ni odvisna samo od cerkvenih krogov. Kar se tiče sestanka plenuma katoliškega episkopata, se bo le ta sestel šele po ratifikaciji konkordata.

Predavanje na franc. institutu

Ljubljana, 13. decembra.

Francoski institut v Ljubljani pridno razvija svojo delavnost. V letošnji kratki poslovni dobi je priredil snodi že svoje tretje predavanje. Tokrat je predaval ravnatelj instituta g. Jean Lacroix, lektor francoskega jezika na naši univerzi. Predaval je o feminizmu v Franciji. Zato je bilo razumljivo, da je med poslušalstvom prevladoval tokrat ženski svet. V svojem predavanju je g. Lacroix razvil lepo in duhovito vez trenotni položaj ženskega gibanja v Franciji. Nanzal je vse polno zanimivosti iz francoskega socialnega in kulturnega, političnega in zakonodajnega življenja. Vse povsod si v teh problemih francoska žena na svoji način oblikuje svoj položaj in svoje pravice. Predavanje je bilo posebno zanimivo še zaradi tega, ker je predavatelj izvedel mnogo primerjav s položajem žene drugod v Evropi. Tako je bilo to predavanje obenem tudi nekak prežez skozi sodobni obraz Francije v luči problemov žene, ki čuvajo skrbno ognjišče francoskih tradicij, vendar pa streme za tem, da dajo vsem problemom tudi svoj pomen in svoje poznanje. Obiskovalci je bilo zelo mnogo, na čelu vseh francoski konzul v Ljubljani g. Rembrand.

Nova bolnišnica — v Zagrebu

Zagreb, 13. dec. b. Danes je bila seja zakladnega odbora za zgraditev velike bolnišnice v Zagrebu, na kateri je bilo sklenjeno, da se z gradnjo velike bolnišnice takoj prične. Sarno za izkopavanje temeljev to je za tečajna dela v zemlji je določenih 300.000 dinarjev.

† France Grafenauer

Udeležba koroških Slovencev iz Jugoslavije pri pogrebu

Osrednji odbor kluba Koroških Slovencev v Ljubljani naznanja, da je preminul danes predpoldne koroški voditelj in poslanec France Grafenauer na Brdu v Ziljski dolini. Pogreb našega častnega člana bo v nedeljo, 15. t. m. ob 10. uri predpoldne na Brdu v Ziljski dolini.

Klub Koroških Slovencev vabi svoje članstvo in prijatelje ter znance pokojnega našega voditelja, da se udeležijo v nedeljo pogreba. Vožni red za vlake v Ziljsko dolino je sledeči: L. Odhod z brzovlakom iz Ljubljane v soboto ob 9.47, prihod ob 12.38 v Beljak. Odhod iz Beljaka z vlakom ob 13.23, prihod na postajo Bela (Vellach-Kühnborg) ob 15.16, v soboto prenočišče na Brdu. — 2. Odhod z osebnim vlakom iz Ljubljane v soboto 15.42, prihod v Beljak ob 19.40, prenočišče v Beljaku, odhod v nedeljo iz Beljaka ob 6.10, prihod na postajo Bela pri Smohorju (Vellach-Kühnborg bei Hermagor) ob 7.53. — 3. Odhod z brzovlakom z Ljubljane v soboto 20.50, prihod v Beljak ob 0.08 uri, prenočišče v Beljaku, odhod iz Beljaka v nedeljo zjutraj 6.10, prihod v Belo (Vellach-Kühnborg bei Hermagor) ob 7.58.

Iz postaje Vellach-Kühnborg (Bela) bei Hermagor je po hiše pol ure na Brdo (Egg bei Hermagor).

Povratak v nedeljo z vlakom ob 15.16 iz Bele pri Smohorju.

Prestop državne meje na Jesenicah z propustnico — odn. prijava dovoljenja za prestop meje se izvrši v Področnici odn. v Pliberku.

Odlikovanja Čehoslovakov

Belgrad, 13. dec. AA. Z redom sv. Save prve stopnje je bil odlikovan dr. Jan Krčmar, češkoslovaški prosvetni minister, z redom jugoslovanske krone 2. stop. dr. Josip Vajs, univ. prof. iz Prace, in veliko število drugih odličnikov.

Nova uredba o kartelih

Belgrad, 13. dec. AA. Na osnovi finančnega zakona, podališnega s proračunskimi dvanajstinaimi in na predlog ministra za trgovino in industrijo je ministrski svet izdal izpremembe in dopolnitve uredbe o kartelih z dne 3. avgusta 1934.

Gl. 1 se izpremeni in se glasi: 1. Karteli pridejo pod državno kontrolo, 2. pod državno kontrolo pridejo tudi karteli, sklenjeni v inozemstvu, če se njihove določbe izvajajo na področju kraljevine Jugoslavije.

Gl. 2 se izpremeni in glasi: 1. Za kartele se smatrajo pogodbe, dogovori in določbe, ki omejujejo ali izključujejo ali morejo omejiti ali izključiti svobodno tekovanje proizvodnje, prodaje ali nabave blaga v prometu, kreditu ali zavarovanju, pri določevanju kupniških pogojev ali cen in tarif, 2. pogodbe, dogovori in določbe v smislu prvega odstavka ali njihove izpremembe ali dopolnitve je treba pisмено sestaviti in predložiti ministrstvu za trgovino in industrijo v registriranje, 3. pravno veljavno imajo samo pisмено sestavljene in v registriranje predložene kartelne pogodbe, dogovori in določbe, 4. prepovedano je izvajanje in izvrševanje pogodb, dogovorov ali določb, ki niso predložene v registriranje po določbah te uredbe.

Manjše izpremembe so izvršene v členih 2, 3, 4, 5 in 7. Na koncu prvega odstavka čl. 7 se doda nov stavek, ki se glasi: Če sprejeti ukrepi in sklepi ne pridejo v zapisnik in jih v določenem roku ne dobi ministrstvo za trgovino in industrijo, nimajo pravne veljave.

Drugi odstavek istega člena se izpremenjen glasi: Ministrstvo za trgovino in industrijo bo protično upravičenosti sprejetih ukrepov in sklepov, in če se ugotovi, da so neupravičeni glede na produkcijske stroške in na običajni življenjski ali trgovski dobiček ali v nasprotju s koristmi narodnega gospodarstva, narodnega blagostanja ali drugimi javnimi koristmi, lahko prepove izvrševanje in izvajanje teh ukrepov in sklepov.

Dalje se ustavi nov odstavek, ki se glasi: Posebno se bo smatralo, da kartel ograža koristi narodnega gospodarstva in narodnega blagostanja ali javne koristi, če določa cene ali tarife, če jih drži ali poveča na nesorazmerno višino v primeri s produkcijskimi ali nabavnimi stroški ali glede na celotni uspeh gospodarskega delovanja podjetja in glede na koristi narodnega gospodarstva. Če s kupniškimi pogoji nesorazmerno povečajo cene tarif na debelo ali na drobno, če se izključujejo na neupravičen način onemogočajo ali ogražajo podjetja, proti katerim je izključitev izvršena.

Nadaljnje manjše izpremembe so izvršene v nekaterih odstavkih čl. 8 in 11, izpuščen je ves člen 12, člen 13, pa postane čl. 12.

Za novim členom 12 se doda čl. 13 o pravici tožbe: 1. Proti sklepom, sprejetim na osnovi čl. 5 odst. 3, člena 7 in 11 odstavka prvega novega člena 12 in čl. 28, odst. 2. Nezadovoljna stranka ima v roku 15 dni pravico do tožbe na kartelno sodišče. Tožba zadnji izvršilni sklep, toda če se ministru za trgovino in industrijo zdi neobhodno potrebno iz javnih interesov, da se sklep izvrši, se lahko izvrši tudi ne glede na tožbo. 2. Zoper sklepe ministra za trgovino in industrijo, sprejete na osnovi določb te uredbe, in proti katerim ni možna tožba na kartelno sodišče, nima nezadovoljna stranka pravice do tožbe na državni svet, izjemni primeri čl. 6, odst. 2. Za tem členom prideta še člena 13 a in 13 b o kartelnem sodišču.

Člen 13 a: 1. Kartelno sodišče sestoji iz treh državnih svetnikov in treh njihovih namestnikov ter potrebnega števila gospodarskih strokovnjakov, ki jih ne sme biti več od 20. Predsednik in podpredsednik kartelnega sodišča, sodniki, državni svetniki in njihovi namestniki se imenujejo iz vrst državnih svetnikov, po stroki pravnikov. Člani strokovnjaki se imenujejo iz vrst znanih strokovnjakov. Predsednika, podpredsednika, člane sodišča in namestnike imenuje kralj z ukazom na predlog predsednika vlade in po poprejšnjem zaslišanju trgovinskega ministra na tri leta. 2. Člani strokovnjaki lahko postanejo osebe, ki so državljani kraljevine Jugoslavije, ki niso obsojeni zaradi zločinov ali nečestitnih dejanj, niso pod varstvom, ne pod stedačem in uživajo vse častne pravice. Strokovni člani so dolžni prisesti. Svoje mesto izgube takrat, kadar ne drži eden izmed navedenih pogojev. 3. Članom in tajniku kartelnega sodišča gre nagrada, ki jo določi minister za trgovino in industrijo. Nagrada se izplačuje iz kartelnega fonda.

4. Kartelno sodišče se ustanovi pri trgovinskem ministrstvu, ki da sodišču na razpolago tajnika in potrebno pomožno osebje. 5. Podrobnejše določbe o kartelnem sodišču bo izdal minister za trgovino in industrijo spornuzumno s pravosodnim ministrom. Čl. 13 b: Kartelno sodišče razpravlja o tožbah. Sodni svet je sestavljen iz predsednika oziroma podpredsednika in dveh članov, državnih svetnikov oziroma namestnikov in dveh članov iz vrst gospodarskih strokovnjakov, ki jih pokliče pred-

sednik, oziroma podpredsednik za vsak posamezen sporni primer. 2. Za postopek pred kartelskim sodiščem veljajo ustrezajoče določbe zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih ter zakona o poslovnem redu v državnem svetu in upravnih sodiščih. 3. Kartelno sodišče proučuje svojo pristojnost o uradni dolžnosti. Pristojnost kartelnega sodišča je izključna. Sklep kartelnega sodišča je končen in veže vse oblasti.

Za členom 16 pride čl. 15 a o državni kontroli. Glasi se: 1. Delovanje kartelov in njihovih organov kontrolira ministrstvo za trgovino in industrijo neposredno ali preko banknih uprav. Ta kontrola se vrši po navedilih trgovinskega ministra. Troški te kontrole gredo v breme kartelnega fonda. 2. Kontrolne oblasti nadzirajo celotno poslovanje kartelov in njihovih organov. Organi kontrolnih oblasti se lahko udeležijo vseh zborovanj in sej kartelnih zastopstev in njihovih organov, glede katerih so karteli dolžni kontrolne oblasti o pravem času obveščati. Karteli in njihovi organi so dolžni pošiljati kontrolnim oblastem vsa poročila in podatke, ki jih od njih zahtevajo. Ministrstvo za trgovino in industrijo lahko vsak čas določi pregled delovanja kartelov, njihovih organov in v kartelu včlanjenih podjetij v smislu določb čl. 9.

Manjše izpremembe so dalje izvršene v odstavkih čl. 17, 22 in 23. Prvi odstavek čl. 28 se glasi: Prošnje na ministrstvo za trgovino in industrijo za dovoljenje ustanovitve kartela v smislu uredbe o kartelih z dne 3. avgusta 1934, objavljene v Službenih novih št. 190-1 z dne 18. avgusta 1934, se bodo smatrale kot prijave v smislu določb člena 2, odstavka 2 teh izprememb in dopolnitev. Kartelne pogodbe, dogovori in določbe, na katerih se te prošnje nanašajo, dobe veljavo s sklepom, ki ga izda na posamezne prošnje minister za trgovino in industrijo v roku 15 dni po uveljavitvi teh izprememb in dopolnitev.

Odstavek tri istega člena se glasi: V kartelnih organizacijah ne smejo biti v službi tuji državljani.

Organizacija JRZ

Belgrad, 13. dec. m. Član izvršnega odbora RZ Aca Stanojević je tudi danes sprejel več prvakov te stranke. Med drugimi je sprejel tudi ministra za telesno vzgojo in zastopnika ministra za socialno politiko in narodno zdravje Mirka Komnenovića. Opoldne se je Stanojević odpeljal v kabinet prometnega ministra in tam obiskal ministra dr. Spaho, s katerim je ostal dalj časa v razgovoru. Od tu se je odpeljal na stanovanje, ministra za gozdove in rudnike Jankovića, kjer ostal na kosilu.

Promet z devizami

Belgrad, 13. dec. AA. Izprememba pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami:

Na predlog Narodne banke in na podlagi člena 9 pogodbe med državo in Narodno banko za izvršitev zakona o denarju kraljevine Jugoslavije z dne 11. maja 1931 je finančni minister odredil, da se ukinita čl. 8 in čl. 17 pravilnika o ureditvi prometa z devizami in valutami z dne 7. oktobra 1931 in da se nadomestita z novima členoma. Čl. 8 se zdaj glasi:

Inozemci imajo lahko v redu nastale terjatve v domači valuti (dinarjih) ali depoje v vrednostnih papirjih, s katerimi lahko razpolagajo v mejah deviznih določb samo pri denarnih zavodih, pooblaščenih za delovanje z devizami.

Za prenos in uporabo, oziroma prodajo inozemskih terjatev v dinarjih in depojih vrednostnih papirjev ter za plačilo kuponov vrednostnih papirjev, ki so last inozemcev, je treba imeti posebno pooblastilo Narodne banke, ki sme biti posamično ali pa splošno, izdano v obliki navodil pooblaščenim zavodom. O stanju in izpremembah na računih inozemcev in v njihovih depojih vrednostnih papirjev so pooblaščen zavodi dolžni predložiti poročila Narodni banki na način, kakor ona določijo.

Čl. 17 se glasi: Izvoz vrednostnih papirjev iz države se lahko vrši samo na osnovi posebnih pooblastil finančnega ministra.

Belgrad, 13. dec. m. Predsednik kr. vlade dr. Milan Stojadinović je danes sprejel češkoslovaškega poslanika na našem dvoru dr. Vaelava Girsu ter grškega poslanika Lona Melasa.

Belgrad, 13. dec. m. Dopoldne in popoldne je odbor za proučevanje zakonskega osnutka novega trgovinskega zakonika nadaljeval svoje delo ter pretrgal predloženi osnutek v podrobnostih.